

Шумська Лідія Олександрівна
lidia.shumska@ukr.net

Науковий керівник:
Чукот С. А., д. н. держ. упр., проф.
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В ДАНІЇ

З плином часу життя людини поглинають технології – за даними звіту Digital 2020 на початок минулого року більш ніж 4,5 млрд людей є користувачами інтернету, що становить майже 60% світового населення. У цьому контексті особливого значення набуває слово «дані» або «великі дані». З настанням епохи Інтернету речей (IoT) та діджиталізації інформації, даних, що повсякденно збираються та накопичуються, схоже, стало занадто багато – вдома, на роботі, навчанні та навіть у супермаркеті людина ділиться інформацією про себе. Але яка майбутня доля цієї інформації?

Сьогодні достеменно відомо, що важлива не кількість отриманих даних, а те, яким чином вони використовуються. Повторне використання накопичених даних, якими володіє держава в обличчі органів влади (інформація про підприємства, нерухомість, будівлі, дороги, карти тощо) може стати ключем до розвитку, інновацій та нових рішень, оптимізації та автоматизації публічного управління та більшої ефективності управлінських рішень.

Данія є європейською країною, що нерідко займає рейтингові сходинки в різноманітних дослідженнях: від рівності доходів до людського розвитку. Не стало виключенням в успіху Данії і сфера електронного урядування, залучення цифрових технологій до формування сучасної, ефективної моделі управління державою, в центрі якої знаходиться громадянин. Так, Данія має найбільше значення в світі за індексом EGDІ (Electronic Government Development Index) за результатами Звіту ООН з розвитку е-урядування за 2020 рік, очоливши перше місце в рейтингу.

В Данії процес нормативно-правового регулювання повторного використання наборів даних зазнавав змін та розвився у часі. На початок слід відмітити, що головною юридичною основою для формування законодавства у Данії як країни-учасниці Європейського Союзу слугують директиви ЄС. У 2003 році була прийнята **Public Sector Information (PSI) Directive** або **Директива 98/2003 /ЄС [1]**, імплементацією якої в Данії став **Закон про повторне**

використання інформації державного сектору (Lov om videreanvendelse af den offentlige sektors informationer) [2], прийнятий у 2005 році. У Директиві зазначається, що «органи державного сектору збирають, виробляють, відтворюють та розповсюджують документи для виконання своїх громадських завдань». Використання таких документів з інших причин та не органами державного сектору (іншими фізичними чи юридичними особами) розглядається як повторне використання.

За Директивою, поняття «документ», повторне використання якого орган публічного управління має право дозволити, визначається у широкому значенні – він може бути як паперовим, так і електронним, як текстовим, так і графічним, аудіо- або відео-матеріалом. Таким чином, майже не встановлюються обмеження в розумінні *форми*, в якій передається інформація, а в центр стає її *зміст*. Однак, органи влади мають зважати на те, що процес повторного використання інформації не повинен буди громіздким, довготривалим і комплексним процесом. Прикметно, що з цією метою, пропонується обмеження використання оцифрування як методу збереження документації (зادля забезпечення взаємної сумісності).

Щодо захисту конфіденційності особистої інформації, документ посилається на обов'язкове дотримання нині скасованої **Data Protection Directive** або **Директиви 95/46/Єс** [3].

У 2013 році відбувся перегляд Директиви, внаслідок якого було прийнято **Закон про внесення змін до Закону про повторне використання інформації державного сектору (Lov om ændring af lov om videreanvendelse af den offentlige sektors informationer)** [4] на основі **Директиви 2013/37/ЄС** [5], головною відмінністю якого від попереднього закону стало розширення сфери суб'єктів документу, що тепер також включав публічні бібліотеки, музеї та архіви.

Нарешті, у 2019 році була оприлюднена нова **Open Data and Public Sector Information Directive** або **Директива 2019/1024** [6]. Вона замінила в Данії попередні закони. Директива представила радикально новий підхід до теми використання даних, і змістила акцент із забезпечення громадянам доступу до інформації на повне розкриття потенціалу відкритих даних зокрема у вимірі технологічних змін, що відбулись із 2003 року.

Згідно з Директивою, в світі відбувається безперервний розвиток технологій аналізу, використання та обробки даних - *машинне навчання, штучний інтелект, Інтернет речей* стають цьому прикладом. Подібна технологічна еволюція представила масу новітніх можливостей створювати нові послуги, програми, які будуються на основі аналізу та/або комбінації даних. Тому

завданням Директиви є нормативне забезпечення умов органам державної влади та іншим суб'єктам, на яких поширюється дія Директиви, задля надання даних у відкритому форматі, які можуть вільно та повторно використовуватися будь-ким для будь-яких цілей.

Одним із нововведень Директиви є не лише підхід, але й розширення кола суб'єктів, на яких діють положення документа. Відтак, до органів державної влади додаються, по-перше, суб'єкти господарювання поза державним сектором, а, по-друге, суб'єкти, що проводять дослідження за рахунок державних коштів.

Відповідно до Директиви, країни-члени часто довіряють надання послуг суб'єктам господарювання, що не є безпосереднім органом влади, зберігаючи при цьому високий ступінь контролю над такими суб'єктами господарювання. Таким чином, інформація, що накопичується в процесі надання послуг громадянам, не піддається повторному використанню та втрачається її потенціал. Відтак, під вплив Директиви цього разу підпадають також підприємства, що провадять свою діяльність із надання послуг населенню в одній із таких сфер: газ та тепло; електроенергія; вода; транспортні послуги; порти та аеропорти; поштові послуги; дослідження та видобуток нафти, газу, вугілля чи іншого твердого палива. Також сюди відносяться державні підприємства, які діють як оператори державних послуг у сфері громадського пасажирського транспорту (наземного та залізничного), авіаперевізники та судновласники.

З іншого боку, можемо говорити про високий обсяг даних, отриманих також і з наукових досліджень. Він зростає з кожним днем та має неабиякий потенціал для повторного використання поза науковим співтовариством. Для того, щоб ефективно вирішувати наростаючі суспільні виклики, надзвичайно важливою є можливість отримати доступ, поєднати та повторно використовувати дані з досліджень із різних секторів та дисциплін. Прикладом даних із досліджень, що можуть стати корисними, є статистика, результати експериментів, вимірювання, спостереження, отримані в результаті польових робіт, результати опитування, записи інтерв'ю та зображення. Однак, в Директиві зазначається, що дані досліджень це не те ж саме, що наукові статті, у яких результати наукових досліджень коментуються науковцем, і про це варто пам'ятати при реалізації положень Директиви.

Отже, подібна політика відкритого доступу даних досліджень має на меті, зокрема, надати іншим дослідникам та широкій громадськості доступ до даних

якомога раніше; підвищити якість досліджень та зменшити потребу в їх дублюванні; прискорити науковий прогрес; боротися з науковим шахрайством.

Список використаних джерел:

1. Directive 2003/98/EC of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 on the re-use of public sector information. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32003L0098>

2. Lov om videreanvendelse af den offentlige sektors informationer. Режим доступу: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2005/596>

3. Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>

4. Lov om ændring af lov om videreanvendelse af den offentlige sektors informationer. Режим доступу: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2014/553>

5. DIRECTIVE 2013/37/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL. Amending Directive 2003/98/EC on the re-use of public sector information. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0037>

6. DIRECTIVE (EU) 2019/1024 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on open data and the re-use of public sector information. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1024&from=DA>